

Dokument ze zasedání

B9-0332/2021

7. 6. 2021

NÁVRH USNESENÍ

předložený na základě prohlášení Rady a Komise

v souladu s čl. 132 odst. 2 jednacího řádu

o systematických represích v Bělorusku a jejich důsledcích pro evropskou bezpečnost v návaznosti na únosy z civilního letadla EU zadrženého běloruskými orgány
(2021/2741 (RSP))

Viola Von Cramon-Taubadel, Gwendoline Delbos-Corfield, Heidi Hautala, Markéta Gregorová, Jordi Solé, Alice Kuhnke, Jakob G. Dalunde, Pär Holmgren, Bronis Ropé, Hannah Neumann, Erik Marquardt, Ignazio Corrao, Mounir Satouri, Tineke Strik, Francisco Guerreiro, Grace O'Sullivan, Ciarán Cuffe
za skupinu Verts/ALE

Usnesení Evropského parlamentu o systematických represích v Bělorusku a jejich důsledcích pro evropskou bezpečnost v návaznosti na únosy z civilního letadla EU zadržného běloruskými orgány (2021/2741 (RSP))

Evropský parlament,

- s ohledem na svá předchozí usnesení a doporučení o Bělorusku,
 - s ohledem na závěry Evropské rady ze dne 24. května 2021 týkající se Běloruska,
 - s ohledem na prohlášení, které 24. května 2021 vydal jménem Evropské unie vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku k nucenému odklonu letu FR4978 společnosti Ryanair do Minsku, k němuž došlo dne 23. května 2021,
 - s ohledem na společné prohlášení ministrů zahraničních věcí zemí G7 a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 12. dubna 2011 o Bělorusku,
 - s ohledem na prohlášení místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku o podpoře EU pro Mezinárodní platformu odpovědnosti pro Bělorusko ze dne 26. března 2021,
 - s ohledem na Chicagskou úmluvu o mezinárodním civilním letectví, podepsanou dne 7. prosince 1944, a Montrealskou úmluvu o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví, uzavřenou dne 23. září 1971,
 - s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že dne 23. května 2021 běloruské orgány v rámci aktu státního terorismu donutily civilní letadlo nouzově přistát v Minsku; vzhledem k tomu, že běloruský vojenský letoun donutil pod záminkou údajné bombové hrozby přistát letadlo patřící společnosti z EU, letící mezi dvěma hlavními městy EU (z Atén do Vilnius) a přepravující více než 170 cestujících a členů posádky;
- B. vzhledem k tomu, že dva z cestujících tohoto letu, Raman Pratasevič, nezávislý běloruský novinář a spoluzakladatel opozičního kanálu Nexta, a Sofia Sapegová, studentka Evropské humanitní univerzity ve Vilnius, byli zadrženi běloruskými orgány a bylo jim zabráněno nastoupit na letišti v Minsku do letadla mířícího do původní destinace; vzhledem k tomu, že tento incident je dalším bezostyšným pokusem běloruských orgánů umlčet všechny opoziční hlasy, občanskou společnost a nezávislá média;
- C. vzhledem k tomu, že není k dispozici dostatek informací o sledu událostí, které vedly k nucenému přistání civilního letadla v Minsku, ani o úloze ruských zpravodajských služeb v tomto procesu; vzhledem k tomu, že běloruské orgány uvedly jako zdroj hrozby údajný e-mail, který byl odeslán poté, co byli piloti běloruskými orgány

upozornění na údajnou bombovou hrozbu; vzhledem k tomu, že kromě Ramana Prataseviče a Sofie Sapegové vystoupily v Minsku také čtyři neznámé osoby;

- D. vzhledem k tomu, že je však zřejmé, že tyto kroky představují porušení mezinárodního práva, konkrétně Chicagské a Montrealské úmluvy, a ohrozily bezpečnost cestujících a posádky na palubě tohoto letu; vzhledem k tomu, že tento incident ukazuje, že se režim stal hrozbou pro mezinárodní mír a bezpečnost;
- E. vzhledem k tomu, že se Raman Pratasevič objevil na několika videozáznamech vysílaných běloruskou státní televizí s viditelnými pohmožděninami na kůži; vzhledem k tomu, že prezident Lukašenko pohrozil, že k výslechu pana Prataseviče pozve vyšetřovatele z Ruskem okupovaného Donbasu;
- F. vzhledem k tomu, že zfalšované prezidentské volby v Bělorusku v roce 2020 vedly k bezprecedentním protestům požadujícím nové svobodné a spravedlivé volby a k násilnému zákroku proti opozici vůči režimu, k desítkám tisíc svévolných zatčení a ke zprávám o mučení, špatném zacházení a vraždě;
- G. vzhledem k tomu, že situace v oblasti lidských práv v Bělorusku se nadále zhoršuje a zvyšuje se počet politických vězňů; vzhledem k tomu, že běloruské orgány prováděním represí vůči vlastnímu obyvatelstvu prokazují děsivou neúctu k základním právům a svobodám běloruských občanů i k jejich životům; vzhledem k tomu, že obránci lidských práv, opoziční politici, občanská společnost, nezávislí novináři a další aktivisté jsou systematicky vystavováni zastrašování, obtěžování a omezování svých základních svobod;
- H. vzhledem k tomu, že nic nenasvědčuje tomu, že by běloruské orgány vyšetřovaly tisíce oznámení o policejní brutalitě podaných od poloviny srpna 2020 nebo prošetřovaly zabití demonstrantů; vzhledem k tomu, že v červnu 2021 je v Bělorusku více než 450 politických vězňů; vzhledem k tomu, že všeobecně rozšířená beztrestnost porušování lidských práv prohlubuje zoufalou situaci běloruského lidu; vzhledem k tomu, že neexistence právního státu brání jejich právu na spravedlivý proces; vzhledem k tomu, že Bělorusko je jedinou zemí v Evropě, kde se stále vykonává trest smrti;
- I. vzhledem k tomu, že po několika měsících zadržování zemřel ve vězení za podezřelých okolností politický vězeň Vitold Ašurak; vzhledem k tomu, že mnoho zadržených se pod obrovským fyzickým a psychickým tlakem, kterému jsou vystaveni, pokusilo o sebevraždu nebo ji spáchalo, jako například Stěpan Latypov, který se pokusil o sebevraždu během soudního jednání, a 18letý Dmitrij Stachovskij, který si vzal život poté, co byl běloruskými orgány vyšetřován za účast na protirežimních protestech;
- J. vzhledem k tomu, že běloruský opoziční politik Paval Sevjaryněc, aktivisté občanské kampaně Evropské Bělorusko Maksim Viňarski, Andrej Vojnič, Paval Juchněvič a Jauhen Afnahel, jakož i správkyňe kanálu Telegram Iryna Ščasnaja a blogger Dzmitrij Kazlou byli při neveřejném jednání u mogilevského oblastního soudu dne 25. května 2021 odsouzeni na základě obvinění v souvislosti s neschválenými politickými a občanskými aktivitami ke čtyřem až sedmi letům odnětí svobody;
- K. vzhledem k tomu, že běloruská agentura pro ochranu hranic dne 31. května 2021 oznámila přísné zpřísnění již tak přísných pravidel omezujících možnost občanů opustit

zemi a v podstatě zablokovala všechny pozemní hraniční přechody; vzhledem k tomu, že EU přistoupila k zákazu přeletů běloruských leteckých společností nad vzdušným prostorem EU a k zamezení přístupu letů provozovaných těmito společnostmi na letiště EU, což ještě více ztěžuje odchod ze země a nutí občany cestovat přes Rusko;

1. nadále vyjadřuje pevnou solidaritu s běloruským lidem, který stále trpí v rukou běloruských úřadů; důrazně odsuzuje násilí a represe ze strany běloruských orgánů proti pokojným demonstrantům, opozičním politikům, nezávislým sdělovacím prostředkům, obráncům lidských práv, zástupcům občanské společnosti, akademické obce a odborů, právníkům a dalším běloruským občanům;
2. požaduje okamžité ukončení násilí, pronásledování a nezákonného zadržování; trvá na okamžitém a bezpodmínečném propuštění všech politických vězňů a na zrušení všech obvinění proti nim, včetně Ramana Prataseviče a Sofie Sapegové;
3. nadále vyzývá k inkluzivnímu národnímu dialogu s cílem nalézt mírové a demokratické řešení současné krize a vyvolat nové svobodné a spravedlivé volby, které se budou opírat o nezávislá a svobodná média a silnou občanskou společnost;
4. trvá na tom, že je v Bělorusku třeba zajistit základní svobody a lidská práva, právní stát a fungující nezávislé soudnictví a zastavit veškeré represe, pronásledování, špatné zacházení, genderově podmíněné násilí a mučení, jakož i okamžité a trvalé zrušení trestu smrti;
5. vyzývá Radu a místopředsedu Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ke změně přístupu k Bělorusku tak, aby režimu nadále neprocházely masové represe a porušování mezinárodního práva, a k přijetí rozhodné reakce a opatření nad rámec současných opatření;
6. trvá na tom, aby Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) a členské státy prohloubily spolupráci s aktivisty občanské společnosti, obránci lidských práv a nezávislými sdělovacími prostředky v Bělorusku i v zahraničí, a to i prostřednictvím budování kapacit a finanční podpory, a aby zvýšily podporu Evropské nadaci pro demokracii v její činnosti přímo na místě;
7. žádá Komisi, aby zahájila cílený program pomoci EU na pomoc obětem politických represí a policejní brutality a aby zmírnila vízovou povinnost, zlepšila azylové řízení pro ty, kdo přecháží z Běloruska, zvýšila nabídku stipendií a grantů pro studenty a akademické pracovníky a zvažila zřízení exilové univerzity v EU, kde by běloruští akademici mohli pracovat ve svých národních jazycích;
8. vítá rozhodnutí členských států uvalit dopravní sankce na běloruské letecké společnosti a doporučuje jim, aby tyto sankce selektivně a dočasně zrušily a usnadnily tak lidem opustit zemi;
9. znovu vyzývá delegaci EU a diplomatická zastoupení členských států v Bělorusku, aby pozorně sledovaly situaci a soudní procesy s jednotlivými politickými vězni na místě, poskytovaly jim veškerou potřebnou podporu a spolupracovaly na zajištění jejich rychlého propuštění, dále aby zvýšily svou podporu činnosti obránců lidských práv a případně usnadnily vydávání nouzových víz a poskytovaly dočasné útočiště

v členských státech EU;

10. vyzývá Komisi, členské státy a ESVČ, aby spolupracovaly s mezinárodními partnery, jako je Moskevský mechanismus OBSE a Rada OSN pro lidská práva, jakož i s obránci lidských práv a občanské společnosti na místě, s cílem zajistit monitorování a dokumentování případů porušování lidských práv a informování o nich a následné vymezení odpovědnosti příslušných aktérů a dosažení spravedlnosti pro oběti; vítá a podporuje zřízení Mezinárodní platformy odpovědnosti pro Bělorusko;
11. zavazuje se, že prostřednictvím mechanismů Parlamentu na podporu demokracie pomůže posílit kapacitu demokratických sil, zvýšit úlohu občanské společnosti, podpořit plnohodnotný politický dialog vedoucí k pokojnému předání moci v Bělorusku, jakož i mladé politické vůdce a obránce lidských práv;
12. vítá balíček Komise týkající se hospodářské podpory pro budoucí demokratické Bělorusko ve výši 3 miliard EUR; žádá Komisi, aby Parlament informovala o svých plánech týkajících se přechodu Běloruska k demokracii a balíčku hospodářské podpory a aby neprodleně uspořádala mezinárodní politickou konferenci na vysoké úrovni o řešení krize v Bělorusku; vyzývá Komisi, aby byla připravena mobilizovat další mezinárodní dárce, aby k balíčku hospodářské podpory přispěli dodatečně;
13. zdůrazňuje potřebu mezinárodního zapojení, včetně jednání v OSN a NATO, a podpory mezinárodního vyšetření incidentu z 23. května, které vede Mezinárodní organizace pro civilní letectví, s cílem zjistit, zda došlo k porušení mezinárodních leteckých pravidel, a objasnit roli Ruska v tomto incidentu;
14. naléhavě vyzývá Radu, aby neprodleně přistoupila k uplatnění čtvrtého balíčku sankcí a již nyní připravila další balíček zaměřený na úředníky, kteří se podíleli na volebních podvodech a následném porušování lidských práv v Bělorusku, včetně pronásledování nezávislých novinářů a bloggerů, nebo jsou za ně spoluvinní, a na společnosti, které podporují Lukašenka a jeho režim, a na osoby, které se na těchto posledních akcích podílely, jako jsou důstojníci zpravodajské služby a letecké úřady;
15. vyzývá Radu a místopředsedu Komise, vysokého představitele ke zvážení dalších opatření, jako je zákaz držení běloruských státních dluhopisů finančními institucemi EU, odvětvové sankce, například v odvětví ropy, potaše, kovu nebo dřeva, nebo dočasné vyloučení Běloruska ze systému SWIFT; vyzývá k zavedení účinných ochranných opatření proti přímému či nepřímému prodeji běloruské elektřiny vyrobené v jaderné elektrárně Astravec na trhy EU; žádá, aby společnosti registrované v EU, zejména Siemens AG, přestaly spolupracovat s běloruskými orgány prostřednictvím sdílení technologií a know-how;
16. vyzývá Komisi a členské státy, aby odmítly poskytnout jakoukoli finanční podporu běloruské vládě a zdržely se veškerých nových zahraničních investic v Bělorusku a poskytování nových úvěrových linek běloruským bankám, včetně zastavení investic ze zemí EU do projektů energetické infrastruktury v Bělorusku;
17. požaduje koordinovanější kroky EU k účinnému řešení obchodu s pašováním cigaret z Běloruska;

18. vyzývá členské státy a ESVČ, aby zlepšily sdílení zpravodajských informací v rámci EU, jakož i schopnosti ESVČ jako koordinační platformy, zejména pokud jde o činnost zahraničních bezpečnostních služeb působících v EU a vyhošťování potenciálních špiónů, aby se zabránilo dalším incidentům;
19. vyjadřuje solidaritu s Lotyšskem v souvislosti s vyhoštěním jeho diplomatů z Běloruska; odsuzuje trestní vyšetřování, které zahájil běloruský nejvyšší státní zástupce proti ministru zahraničních věcí Lotyšska a starostovi Rigy; odsuzuje veškeré pokusy běloruských orgánů vyvíjet nátlak na členské státy EU, včetně žádosti běloruských státních zástupců o vyslechnutí bývalého litevského prezidenta Valdase Adamkuse na základě jeho údajných vazeb na pomocný policejní prapor podřízený SS, který za druhé světové války prováděl trestné operace v Bělorusku;
20. oceňuje rozhodnutí ukrajinské vlády připojit se k členským státům EU a uvalit dopravní sankce na běloruské letecké společnosti a vyzývá Komisi a Radu, aby zavedly represivní opatření vůči společnosti Belavia a jejím cestujícím létajícím na Ruskem anektovaný Krym;
21. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, Radě, Komisi, vládám a parlamentům členských států, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a prezidentovi, vládě a parlamentu Běloruska.